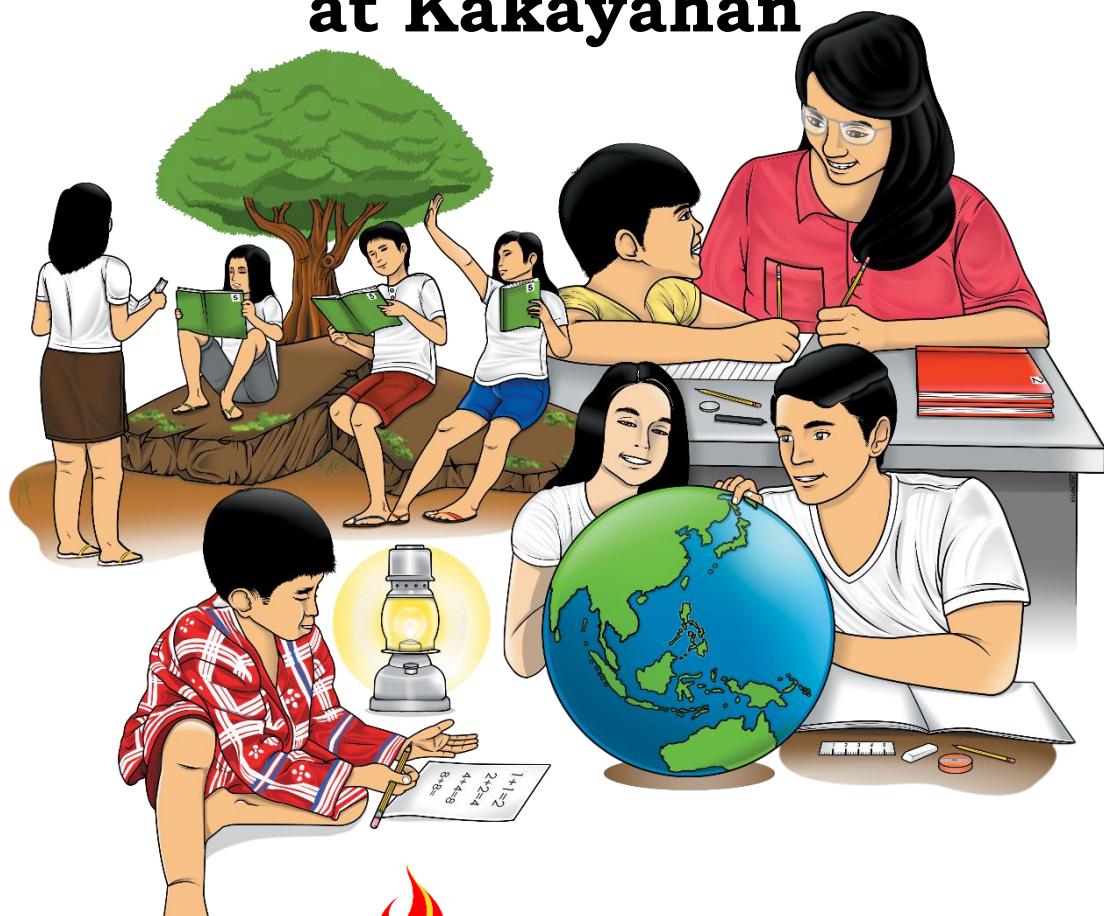

Edukasyon sa Pagpapakatao

Unang Markahan – Modyul 6: Paunlarin mga Talento at Kakayahan

**Edukasyon sa Pagpapakatao – Ikapitong Baitang
Alternative Delivery Mode
Unang Markahan – Modyul 6: Paunlarin mga Talento at Kakayahang
Unang Edisyon, 2020**

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtagtaglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuhang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga oriinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Leonor Magtolis Briones
Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Mga Manunulat: Deo C. Ilagan

Editor: Loida S. Pigon

Tagasuri: Irnanie A. Enrico, Heide C. Layas, Leonila V. Orpilla, Cristy R. Temple, Elma C. Palen, Ronald B. Conales, Ma. Luz N. Darjuan

Tagaguhit: Mark Carlo Ledesma, Leorick Miciano, Khristine S. Lacsamana

Tagalapat: Khristine S. Lacsamana, Jefferson R. Repizo

Tagapamahala: Benjamin D. Paragas

Suzzette T. Gannaban-Medina

Susana M. Bautista

Cynthia Eleanor G. Manalo

Mariflor B. Musa

Freddie Rey R. Ramirez

Melbert S. Broqueza

Danilo C. Padilla

Annabelle M. Marmol

Domingo L. Mendoza Jr.

Elmer P. Concepcion

Loida S. Pigon

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – MIMAROPA Region

Office Address: Meralco Avenue corner St. Paul Road, Pasig City

Telephone Number: (02) 6314070

E-mail Address: mimaropa.region@deped.gov.ph

7

Edukasyon sa Pagpapakatao

Unang Markahan – Modyul 6: Paunlarin mga Talento at Kakayahan

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinomang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anomang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Aralin
1

Paunlarin mga Talento at Kakayahan

Alamin

Ngayon naman sa modyul na ito ay matutuklasan natin na ang talento at kakayahan ay mga kaloob na dapat paunlarin. Mahalaga lamang na mahubog ang tiwala sa sarili upang magampanan ang tungkulin sa pamayanan.

Sa modyul na ito, inaasahang maipamamalas mo ang sumusunod na kaalaman, kakayahan, at pag-unawa:

- a. Napatutunayan na ang pagtuklas at pagpapaunlad ng mga aking talento at kakayahan ay mahalaga sapagkat ang mga ito ay mga kaloob na kung pauunlarin ay mahuhubog ang sarili tungo sa pagkakaroon ng tiwala sa sarili, paglampaas sa mga kahinaan, pagtupad ng mga tungkulin, at paglilingkod sa pamayanan; (EsP7PS-Id-2.3)
- b. Naisasagawa ang mga gawaing angkop sa pagpapaunlad ng sariling mga talento at kakayahan. (EsP7PS-Id-2.4)

Subukin

A. Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang mga tanong. Isulat ang letrang napili sa iyong sagutang-papel.

1. Ayon kay Professor Erickson, napatutunayan ang kahusayan ng tao sa pamamagitan ng _____.
  - A. karanasan
  - B. masusing pagsasanay
  - C. pinag-aranan
  - D. tiwala sa sarili
2. Ito ay tumutukoy sa pagkagusto o pagiging masaya sa ating ginagawa.
  - A. hilig
  - B. mithiin
  - C. tiwala
  - D. tiyaga
3. Ang pagkakaroon ng tiwala sa sarili ay nababago ng _____.
  - A. lugar
  - B. panahon
  - C. pera
  - D. siyensya
4. Saan nagsisimula ang pag-unlad ng tao?
  - A. kapwa
  - B. paaralan
  - C. pamilya
  - D. sarili
5. Alin sa sumusunod na kasabihan ang may kaugnayan sa talento at kakayahahan?
  - A. *Honesty is the best Policy*
  - B. *Practice makes Perfect*
  - C. *The feeling is mutual*
  - D. *Time is Gold*

B. Panuto: Tukuyin ang iba't ibang uri ng talino, pagkatapos isulat sa katapat ng mga larangang nakasulat. Ilagay ang sagot sa iyong “*journal notebook*”. Ang unang bilang ay ginawa na para sa iyo.

1. Arkitektura - Visual
2. Abogasya
3. Politika
4. Mamamahayag
5. Karpintero
6. Musikero
7. Negsyante
8. Magsasaka
9. Social Worker
10. Guro
11. Philosopher
12. Kompositor ng awit
13. Theorist
14. Manggagamot
15. Researcher

Balikan

Gawain 1. Pangarap Ko!

Panuto: Gumuhit ng sariling simbolo tungkol sa larangan na nais mong maabot. Sa loob ng larawan na iginuhit, ilagay ang nais mong larangan, ang iyong dahilan kung bakit ito ang nais mo at mga gagawing hakbang upang ito ay iyong makamit. Gawin ito sa iyong “journal notebook”.

PAMANTAYAN PARA SA PAGGAWA NG LARAWAN

Pamantayan	Deskripsiyon	Puntos	Natamong Puntos
Nilalaman	Naipakita at naipaliwanag nang mahusay ang larawan na nais maabot, dahilan kung bakit ito ang nais, at gagawing hakbang upang maabot ito.	10	
Kaangkupan ng Konsepto	Maliwanag at angkop ang mensahe ng paglalarawan ng konsepto tungkol sa larangan na nais maabot, dahilan, at hakbang para maabot ito.	10	
Pagka-orihinal	Orihinal ang ideyang ginamit sa paggawa ng larawan.	10	
Kabuoang Presentasyon	Malinis at maayos ang kabuoang larawang ginawa.	5	
Pagkamalikhain	Ang pagguhit at konsepto at simbolong ginamit ay nakatulong nang lubos upang maipahayag ang mensahe at konsepto.	5	
Kabuoang Puntos		40	

Tuklasin

Gawain 2. Talento Mo Pagyamanin

Lahat tayo ay may mga kakayahan at talento sa buhay. Ngunit, paano natin ito tinutuklas at pinagyayaman?

Panuto: Suriin ang sarili at isipin ang mga kakayahan at talento na mayroon ka. Itala ang mga ito sa kolumn ng talento, kakayahan at magbigay ng mga pamamaraan na iyong magagawa upang mapagyaman o mapaunlad ang mga ito. Ilagay ang sagot sa iyong “journal notebook”. Gayahin ang pormat.

Talento	Kakayahan	Paano Mo Pinagyayaman?

Pamantayan sa Paggawa

Orihinalidad – 5 puntos

Nilalaman – 5 puntos (nakapagbigay ng $1-2 = 3$ puntos at
3 o higit = 5 puntos)

Pagkamalikhain – 5 puntos

Kabuoan = 15 puntos

Suriin

Unawain at pagnilayan ang sumusunod na babasahin. Magkaroon ng masayang pag-aaral at ikintal sa isip at puso ang mga hatid na mensahe. Simulan na at kayang-kaya mo yan!

Likas ang mga talento at kakayahan ngunit kailangang paunlarin ang mga ito sa pamamagitan ng pagsasanay (*practice*). Si Professor Erickson at kaniyang grupo ay nagsagawa ng mahabang pag-aaral ng mga sikat at matagumpay na personalidad sa iba't ibang larangan. Dalawang mahalagang bagay ang natuklasan nila:

Una, kadalasan di sapat ang likas na kakayahan upang maging bihasa at matagumpay sa anomang larangan. Ang kanilang pagtntagumpay at kahusayan ay bunga ng masusi at matamang pagsasanay. Wika nga sa Ingles **“Practice makes perfect”**.

Ikalawa, bukod sa talento o kakayahan, mahalaga rin na tayo ay may interes o hilig sa ating larangang pinasok. Dapat na tayo ay masaya sa ating ginagawa upang magkaroon tayo ng inspirasyon o motibasyon na lampas o higitan pa ang ating natural na kakayahan. Ito ay upang maging angat tayo sa iba tungo sa paglilingkod sa kapwa at pakikibahagi sa pamayanan.

Ano nga ba ang tiwala sa sarili o **“self-confidence”**? Ang tiwala sa sarili ay ang paniniwala sa sariling kakayahan. Ito ay tiwala sa sariling kakayahan na matatapos ang isang gawain nang may kahusayan. Ilan sa mga bagay na dapat nating malaman tungkol sa tiwala sa sarili ay ang sumusunod:

- a. Ang tiwala sa sarili ay hindi namamana, ito ay natutuhan.
- b. Hindi ito pangkalahatan, bagkus ay may iba't ibang antas tayo ng tiwala sa sarili sa iba't ibang sitwasyon at gawain.
- c. Nagbabago ito sa paglipas ng panahon. Maaari itong tumaas o bumaba ayon sa ating mga karanasan sa buhay.
- d. Hindi ito nakasalalay sa mga bagay na labas sa ating sarili gaya halimbawa ng pagiging mayaman o pagkakaroon ng mga taong naghahalal sa atin.

Ang Lakas ng Agila

May kwento tungkol sa buhay ng agila. Ang agila ay maaaring mabuhay ng pitumpong taon. Subalit para maabot iyon ay kailangan niya ng isang matinding pagpapasya. Pagpapasya na pagmumulan ng matinding proseso ng pagbabago. Ang pagpapasya na mabuhay o matamatay. Mamamatay siya kung ayaw na niyang mapalitan ang kanyang lumang balahibo, tuka, at kuko. Kung nais naman niyang madagdagan pa ang buhay, kailangan niyang lumipad sa isang mataas na bundok.

Sa tuktuk ng bundok siya gagawa ng kanyang pugad at dito magsisimula ang mga pagbabago sa kanya. Una, kailangan na ihampas niya ang kanyang tuka sa bato para mapalitan ng bago. Pangalawa, tanggalin niya ang lumang balahibo sa may pakpak at katawan. At panghuli, matanggal ang lumang kuko para magamit niya nang maayos.

Pagkatapos ng matinding pagbabago sa agila, dito magsisimula ang panibago at mahabang buhay ng paglipad na may lakas at kapangyarihang harapin ang mga pagsubok sa buhay.

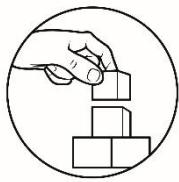
Ayon kay Covey (*Seven Habits of Highly effective Teens*, 1998), ang pag-unlad ng mga kakayahan ay nagsisimula sa ating sarili. Isang mabisang paraan upang masimulan ang daan sa pagpapaunlad ng sarili ay ang paggawa ng plano o mga hakbang sa pagkamit nito. Sabi nga ni Covey, “**Begin with the end in mind**”. Isang halimbawa ay ang paggawa ng Plano sa Pagpapaunlad ng sarili o “**Personal Development Plan**”. Ito ay tulad ng isang mapa na gabay sa paglalakbay tungo sa pagpapaunlad ng sarili. Ito ay pagtatakda rin ng tunguhin (goal) tungo sa pagpapaunlad ng sarili. Dapat taglay nito ang mga bahagi ng ating sarili na dapat nating paunlarin o kahinaang kailangang malampasan, kasanayang kailangang natutuhan, at mga talento.

Kakayahang kailangang paunlarin. Madali lang ang paggawa ng Plano sa pagpapaunlad ng sarili:

Una, dapat nating tukuyin kung nasaan na tayo ngayon. Ano-ano ang ating mga kalakasan at kahinaan?

Ikalawa, tukuyin kung saan natin nais o kailangang tumungo. Anong aspeto ang kailangang paunlarin, alin ang dapat unahin.

At sa huli, kailangang lapatan ito ng mga paraan kung paano isasagawa ang mga pagbabago. Maaaring ang pinakamahirap sa bahagi nito ay ang pagtukoy at pagtanggap sa ating kahinaan. Kung magagawa natin ito, mas magiging madali na ang iba pang bahagi.

Pagyamanin

Gawain 3. Plano ng Buhay

Panuto: Gumawa ng iyong PLANO NG BUHAY. Punan ng sagot ang tsart ayon sa hinihingi sa bawat kahon. Ilagay ito sa iyong “journal notebook”.

Pangarap Mo/ Nais sa Buhay	Mga Tao na Maaaring Tumulong sa Iyo sa Pagkamit Nito	Talento o Kakayahan Na Gagamitin Mo At Ilang Taon ang Ilalaan Mo para Marating Ito	Mga Hakbang o Gagawing paraan upang Ito ay Matupad

PAMANTAYAN SA PAGWAWASTO

Nilalaman 10 puntos
Pagkamalikhain ng Gawa 5 puntos
Orihinalidad (sariling gawa) 5 puntos

Kabuoan = 20 puntos

Isaisip

Gawain 4. Pagpupunan ng Patlang

Panuto: Ayusin ang mga binaliktad na letra upang mabuo ang salita. Isulat sa “journal notebook” ang salitang mabuo mula sa mga binaliktad na letra na nasa loob ng panaklong.

Kailangan nating tuklasin ang ating _____ at _____. Ito ay sa

(lentato)   (yakakahán)

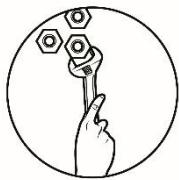
pamamagitan ng masusing _____ at _____ sa larangang pinasok.

(sasapagnay)   (lighi)

Ang _____ sa sarili ay paniniwala sa sariling kakayaan na matatapos
(walati)

ang isang gawain nang may kahusayan. Ang paggawa ng _____
(nopla)

sa pagpapaunlad ng sarili ay tulad ng isang mapa na gabay sa paglalakbay tungo sa maayos na buhay.

Isagawa

Gawain 5. Magpasya!

Panuto: Punan ang bawat kahon ng tsart. Isulat ang sagot sa inyong “journal notebook”

Mga hinihingking gawain o hakbangin	Sagot: Mga Paraan
1. Magbigay ka ng mga paraan na magagawa mo para mapauunlad ang iyong talento o kakayaan.	1. 2.
2. Kapag nakakaranas ka ng kabiguan, Ano ang ginagawa mong paraan upang ito ay malampasan?	1. 2.
3. Hakbang upang higit na mapauunlad ang tiwala mo sa iyong sarili?	1. 2.
4. Nagsisilbing lakas o inspirasyon mo sa inyong pamilya.	1. 2.
5. Paraan na ginagawa mo upang maibahagi ang iyong talento/kakayaan sa iba.	1. 2.

PAMANTAYAN SA PAGGAWA

Nilalaman	- 10 puntos
Pagkamalikhain sa Paggawa	- 5 puntos
Kalinisan at Kaayusan ng Gawa	- 5 puntos
Orihinalidad	- 5 puntos (Sariling gawa at walang pinagtularan)

KABUOAN = 25 Puntos

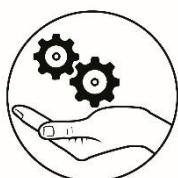
Tayahin

A. Panuto: Tukuyin kung ang sumusunod ay may kaugnayan sa pagtuklas at pagpapaunlad ng talento at mga kakayahan. Letra lamang ang isulat sa iyong sagutang-papel.

1. Saan nagsisimula ang pag-unlad ng tao?
  - A. kapwa
  - B. paaralan
  - C. pamilya
  - D. sarili
2. Alin sa sumusunod na kasabihan ang may kaugnayan sa talento at kakayahan?
  - A. Honesty is the best Policy
  - B. Practice makes Perfect
  - C. The feeling is mutual
  - D. Time is Gold
3. Ayon kay Professor Erickson, napatutunayan ang kahusayan ng tao sa pamamagitan ng _____.
  - A. karanasan
  - B. masusing pagsasanay
  - C. pinag-aralan
  - D. tiwala sa sarili
4. Ito ay tumutukoy sa pagkagusto o pagiging masaya sa ating ginagawa.
  - A. hilig
  - B. mithiin
  - C. tiwala
  - D. tiyaga
5. Ang pagkakaroon ng tiwala sa sarili ay nababago ng _____.
  - A. lugar
  - B. panahon
  - C. pera
  - D. siyensya

B. Panuto: Tukuyin ang iba't ibang uri ng talino, pagkatapos isulat ito sa katapat ng mga larangan ng hanapbuhay. Isulat ang sagot sa iyong sagutang-papel.

1. Arkitektura	9. Social Worker
2. Abogasya	10. Guro
3. Politika	11. Philosopher
4. Mamamahayag	12. Kompositor ng awit
5. Karpintero	13. Theorist
6. Musikero	14. Manggagamot
7. Negosyante	15. Researcher
8. Magsasaka	

Karagdagang Gawain

Gawain 6. Ihakbang Mo

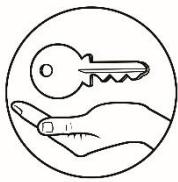
Panuto: Punan ang tsart sa pamamagitan ng pagtala ng mga hakbang upang mapauunlad ang iyong mga talento at mga kakayahang tumulong sa iyo. Ilagay sa tapat nito ang mga tao na maaaring gumabay o tumulong sa iyo. Ilagay ang sagot sa iyong “journal notebook”.

HAKBANG	TAONG MAAARING TUMULONG
1. _____	_____
2. _____	_____
3. _____	_____
4. _____	_____
5. _____	_____
6. _____	_____

PAMANTAYAN SA PAGGAWA	
Nilalaman	15 puntos
Orihinalidad	5 puntos
Pagkamalikhain	5 puntos
Kalinisan at Kaayusan ng Gawa	5 puntos
KABUOAN = 30 Puntos	

O, kumusta? Nagawa mo ba nang maayos ang mga gawain? Kung oo, tumungo ka na sa susunod na Modyul. Kung hindi, balikan mo ang mga gawain sa modyul na ito.

Hingin ang tulong o paggabay ng isang kamag-arál o ng guro.

Susi sa Pagwawasto

A.	B.
1. D	1. visual/spatial
2. B	2. verbal/linguistic
3. B	3. verbal/linguistic
4. A	4. verbal/linguistic
5. B	5. bodily/kinesesthetic
6. musical/rhythmic	6. musical/rhythmic
7. intrapersonal	7. intrapersonal
8. naturalist	8. naturalist
9. interpersonal	9. interpersonal
10. verbal/linguistic	10. verbal/linguistic
11. existential	11. existential
12. musical/rhythmic	12. musical/rhythmic
13. existential	13. existential
14. mathematical/logical	14. mathematical/logical
15. intrapersonal	15. intrapersonal

Tayahin

1. TALENTO	1. KAKAYAHAN
2. KAKAYAHAN	2. PAGSASANAY
3. PAGSASANAY	3. HILIG
4. HILIG	4. TWALA
5. TWALA	5. PLANO

Pagyamaniin

A.	B.
1. B	1. visual/spatial
2. A	2. verbal/linguistic
3. B	3. verbal/linguistic
4. D	4. verbal/linguistic
5. B	5. bodily/kinesesthetic
6. musical/rhythmic	6. musical/rhythmic
7. intrapersonal	7. intrapersonal
8. naturalist	8. naturalist
9. interpersonal	9. interpersonal
10. verbal/linguistic	10. verbal/linguistic
11. existential	11. existential
12. musical/rhythmic	12. musical/rhythmic
13. existential	13. existential
14. mathematical/logical	14. mathematical/logical
15. intrapersonal	15. intrapersonal

Subukin

Sanggunian

Edukasyon sa Pagpapakatao, Grade 7 Learner's Material (Units 1& 2) pahina 54 -62

Project EASE, *Edukasyon sa Pagpapahalaga III*, Modyul Blg.19 pahina 3/18 1.3.
Hinango Enero 26, 2010 mula sa (<http://www.bse.portal>)

Tony DiRomualdo. *Are Top Performers Born or Made?* Hinango Abril 20, 2010
mula sa <http://wistechology.com/article.php?id=2958>

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph